

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет

ПРОГРАМА
вступного іспиту із спеціальності
для вступників до аспірантури у 2020-2021 н.р.
(галузь знань 07 – “Управління та адміністрування”
спеціальність 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”)

Затверджено на засіданні Вченої ради
економічного факультету Львівського
національного університету імені Івана
Франка 30.06.2020 р. (протокол № 7)
Голова ради

_____ Р. В. Михайлишин

Анотація

Мета вступного іспиту до аспірантури полягає в оцінюванні рівня підготовки вступників, відповідності їхніх знань і навичок вимогам кваліфікаційних характеристик. Передбачена перевірка фундаментальних знань потенційних аспірантів з теорії фінансів, грошей і кредиту, державних фінансів, фінансів суб'єктів господарювання тощо та встановлення їх достатності для проведення наукових досліджень в обраній галузі науки. Питання, винесені на іспит, базуються на таких змістових модулях: “Фінанси”, “Гроші і кредит”, “Банківська система”, “Фінанси підприємств”, “Податкова система”, “Страховання”, “Фінансовий ринок”.

Під час підготовки до вступного іспиту за програмою рекомендується користуватися літературою, яка наведена в кінці кожного змістового модулю.

Змістовий модуль “Фінанси”

Тема 1. Фінанси як галузь економічної науки.

Предмет фінансової науки. Сутність фінансів. Функції фінансів. Фінансова система.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів.

Фінанси як економічна категорія. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Історичний характер фінансів.

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки.

Історичні передумови та структура фінансової науки. Система наукових знань та інструментарій фінансової науки. Розвиток фінансової науки у 15 – 19 ст. Світова фінансова наука у 20 ст. та сучасний період.

Тема 4. Фінансовий ринок.

Об'єктивні умови та особливості використання фінансів у суспільному відтворенні. Фінансове забезпечення процесу відтворення. Суть та сегментація фінансового ринку. Інструменти та суб'єкти фінансового ринку. Роль фінансів у роздержавленні власності.

Тема 5. Фінансова політика та фінансовий механізм.

Зміст, значення, види та завдання фінансової політики. Фінансова політика в Україні на сучасному етапі. Фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики. Використання фінансів для регулювання економіки. Фінанси як інструмент економічного стимулювання.

Тема 6. Фінансове право та організація фінансів..

Фінансове право. Управління фінансами. Фінансове планування. Фінансовий

контроль. Вплив організаційно-правових форм та галузевих особливостей на організацію фінансів.

Тема 7. Податки та податкова система.

Суть та класифікація податків. Податкова система та принципи її організації. Організація роботи по сплаті податків, зборів та обов'язкових платежів. Особливості сплати податків і зборів та їх вплив на формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.

Тема 8. Державні фінанси.

Економічна суть та роль державних фінансів. Бюджет та бюджетна система. Бюджетний дефіцит: суть, причини та наслідки, шляхи подолання. Державний кредит: економічна природа та функції.

Тема 9. Місцеві фінанси.

Економічна суть та принципи організації місцевих фінансів. Система місцевих фінансів та місцеві фінансові інститути. Функції місцевих фінансів.

Тема 10. Державні цільові фонди.

Суть та джерела формування державних цільових фондів. Економічний зміст та значення соціальних позабюджетних фондів. Становлення та розвиток соціальних позабюджетних фондів.

Тема 11. Фінанси суб'єктів господарювання.

Особливості фінансів сфери матеріального виробництва та фінансові ресурси суб'єктів господарювання. Правові основи фінансової діяльності. Поняття суб'єкта господарювання, види та організаційні форми підприємства. Особливості організації фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм. Роль фінансів у кругообігу основних та оборотних засобів. Формування, розподіл та використання прибутку. Фінансове планування та нормування на підприємствах.

Тема 12. Фінанси сфери послуг.

Особливості та джерела фінансових ресурсів сфери послуг. Фінансовий механізм сфери послуг. Фінансове планування установ сфери послуг. Фінанси громадських об'єднань.

Тема 13. Фінанси домогосподарств.

Теоретичні основи домогосподарств. Доходи, витрати та бюджети домогосподарств. Заощадження та інвестиції домогосподарств.

Тема 14. Страхування та страховий ринок.

Економічна природа та функції страхування. Форми та види страхування.

Страховий ринок. Організація та розвиток страхування в Україні.

Тема 15. Фінансовий менеджмент.

Сутність, складові та функції фінансового менеджменту. Мета та завдання фінансового менеджменту. Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Об'єкти та суб'єкти, методи та прийоми фінансового менеджменту.

Тема 16. Міжнародні фінанси.

Сутність та функціональне призначення міжнародних фінансів. Міжнародні фінансові інститути та їх роль в організації міжнародних фінансів. Міжнародний ринковий та неринковий перерозподіл фінансових ресурсів.

Тема 17. Фінансова безпека держави.

Економічна безпека як багаторівнева система. Фінансова безпека: сутність та місце у системі економічної безпеки. Механізм та система забезпечення фінансової безпеки.

Тема 18. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою.

Розвиток та сучасні риси фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою. Фінансова система США. Фінансова система ФРН. Фінансова система Великої Британії. Фінансова система Франції. Фінансова система Японії. Фінанси Скандинавських країн.

Тема 19. Фінанси Європейського Союзу.

Суть та особливості економічної інтеграції Європи. Бюджет Європейського Союзу. Податкова політика у межах Європейського Союзу. Валютна інтеграція. Інститути ЄС та їх роль у формуванні фінансової політики.

Рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к-96-ВР.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV.
4. Бюджетний кодекс України (із змінами та доповненнями).
5. Податковий кодекс України (із змінами та доповненнями).
6. Василик О.Д. Теорія фінансів. Підручник. – К.: НІОС, 2000.
7. Ковальчук С.В., Форкун І.В. Фінанси. Навч. посіб. – Львів “Новий Світ - 2000”, 2006.
8. Леоненко П.М., Юхименко П.І., Ільєнко А.А. та ін. Теорія фінансів. Навч. посіб./ за ред.. О.Д. Василика. – К.: Цент навч. літ., 2005.
9. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія). Навч.посіб. – К.: КНЕУ, 2007.
10. Романенко О.Р.. Фінанси. Підручник – К.: Центр навч. літ., 2004.
11. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2003.

12. Кульчицький М. І. Місцеві фінанси: практикум: навчальний посібник / Мирослав Кульчицький. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 302с.
13. Сунцова О.О. Місцеві фінанси: навч. посіб. / О.О. Сунцова. – К.: Центр учбової літ., 2008.
14. Фінанси в трансформаційній економіці України: Навч. посіб. / Затверджено Міністерством освіти і науки України / За ред. д.е.н., проф. М.І. Крупки. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007.
15. Фінанси: Підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К.: “Знання”, 2012. – 687 с.

Змістовий модуль “Гроші та кредит”

Тема 1. Необхідність, суть і функції грошей

1. Необхідність грошей, їхнє значення та роль в економіці.
2. Походження грошей.

Раціоналістична та еволюційна концепції виникнення грошей; причини, що породжують необхідність використання грошей.

3. Еволюція грошей.
Труднощі обміну, якісні властивості грошей.
4. Суть і функції грошей.

Функціональний, еквівалентний та портфельний підходи до вирішення сутності грошей. Функції грошей: міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження, світові гроші.

Тема 2. Форми грошей

1. Історичні форми грошей.

Повноцінні та неповноцінні гроші. Металеві гроші. Виникнення металевих грошей, монета, недоліки металевих форм грошей.

2. Функціональні форми грошей.
2.1. Готівкові гроші.

Білонна монета. Паперові гроші. Поняття, ознаки казначейських білетів. Вексель, його властивості, види, реквізити. Банкнота. Ознаки “класичної” банкноти. Сучасні банкноти. Чек, його різновиди.

- 2.2. Безготівкові гроші.

Депозитні гроші. Електронні гроші. Платіжні картки, їх різновиди.

Тема 3. Теорії грошей та грошово-кредитного регулювання

1. Теорії грошей.

- 1.1. Металістична теорія грошей.

Виникнення, періоди розвитку, представники, недоліки.

- 1.2. Номіналістична теорія грошей.

Зародження, представники, розвиток.

1.3. Кількісна теорія грошей.

Виникнення, сутність, представники. Трансакційний варіант кількісної теорії грошей. Кембриджська версія кількісної теорії грошей.

2. Теорії грошово-кредитного регулювання.

2.1. Кейнсіанська теорія грошово-кредитного регулювання.

Виникнення. Базове кейнсіанське рівняння. Кейнсіанський передавальний механізм монетарної політики.

2.2. Монетаристська теорія грошово-кредитного регулювання.

Виникнення, представники. Базове рівняння монетаристів. Монетаристський передавальний механізм грошово-кредитної політики.

2.3. Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Виникнення, сутність, представники. “Кейнсіанський хрест”.

Модель IS-LM Хікса-Хансена. MF-модель.

Тема 4. Грошова система

1. Сутність грошової системи та її елементи.

Поняття та призначення грошової системи. Структура грошової системи.

2. Типи грошових систем.

Класифікація залежно від форми, в якій функціонують гроші; відповідно до загальних законів функціонування грошей; залежно від ступеня втручання держави в економічні відносини; за характером регулювання валютних відносин. Металеві грошові системи: біметалізм, монометалізм; системи паперово-кредитного обігу.

3. Становлення і розвиток грошової системи України.

Тема 5. Грошовий обіг і грошові відносини

1. Поняття і модель грошового обігу.

Поняття, суб'єкти грошового обігу; структура грошового обігу за характером економічних відносин між його суб'єктами; структура грошового обігу за формою платіжних засобів. Модель грошового обігу і грошові потоки.

2. Грошова маса та її структура. Грошова база.

Поняття грошової маси, грошові агрегати, поняття та структура грошової бази, відмінності між готівковими елементами грошової бази і грошових агрегатів, відмінності між безготівковими елементами грошової бази і грошових агрегатів. Рівень монетизації економіки.

3. Швидкість обігу грошей.

Характеристика швидкості обігу грошей і фактори, що впливають на неї. Тривалість одного обороту грошової одиниці.

4. Закони грошового обігу.

Сутність та еволюція закону грошового обігу.

Тема 6. Грошовий ринок

1. Економічна суть та особливості функціонування грошового ринку.

Поняття та характеристики грошового ринку, інструменти грошового ринку (боргові і неборгові), ціна грошей, суб'єкти грошового ринку.

2. Попит на гроші.

Монетаристська теорія попиту на гроші: І.Фішер, Кембріджська школа, М.Фрідмен. Кейнсіанська теорія попиту на гроші: психологічні мотиви попиту на гроші, графічне зображення попиту на гроші, попит на гроші для угод, попит на гроші як на активи.

3. Формування пропозиції грошей.

Поняття, грошова база, грошово-кредитний мультиплікатор, банківські резерви.

4. Рівновага на грошовому ринку.

Встановлення та відновлення рівноваги на грошовому ринку.

Тема 7. Інфляція та стабілізація грошового обігу

1. Сутність і причини інфляції.

Поняття і закономірності інфляційного процесу.

2. Вимірювання інфляції та її види.

Індекс цін Е. Леспейреса (індекс споживчих цін), індекс Г. Пааше (дефлятор ВВП), індекси Маршала-Еджворта, Фішера. Темп інфляції. Помірна, галопуюча, гіперінфляція. Класифікація інфляції за джерелами виникнення: інфляція попиту, інфляція пропозиції.

3. Соціально-економічні наслідки інфляції.

4. Форми і методи стабілізації грошового обігу.

Тема 8. Грошові реформи

1. Поняття та цілі грошових реформ.

Суть грошової реформи, необхідність проведення грошової реформи, цілі проведення.

2. Класифікація грошових реформ.

Класифікація за глибиною реформаційних заходів: структурні, часткового типу; за повнотою здійснюваних змін у грошовій системі: формального типу, з деномінацією грошового обігу; за характером обміну старих грошей на нові: конфіскаційні, неконфіскаційні; за порядком уведення в обіг нових грошей: одномоментні, паралельного типу.

3. Грошова реформа в Україні.

Тема 9. Роль грошей в ринковій економіці

1. Бартерні та грошові відносини.

Переваги монетарної економіки над бартерною.

2. Вплив пропозиції грошей на розвиток реального сектору економіки.

Моделі впливу пропозиції грошей на економіку в коротко- та довгостроковому періоді.

Тема 10. Сутність і функції кредиту

1. Економічна суть кредиту.

Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту. Поняття, суб'єкти, об'єкти кредиту.

2. Принципи кредитування: цільове призначення, забезпеченість, платність, строковість, поверненість.

3. Функції кредиту.

Перерозподільна, регулювання обороту грошей, контрольно-стимулювальна, капіталізації вільних грошових доходів.

Тема 11. Теорії кредиту

1. Натуралістична теорія кредиту.

Сутність, представники.

2. Капіталотворча теорія кредиту.

Основоположники, сутність, розвиток.

Тема 12. Теоретичні засади процента

1. Суть та функції процента.

Норма процента. Функції процента: перерозподільна, регулювальна, збереження позикового капіталу, стимулювальна.

2. Види процента та чинники, що визначають його рівень.

Класифікація процентів за економічним змістом, методом встановлення, способом нарахування, способом вилучення, врахуванням інфляції, механізмом формування, охопленням витрат.

Тема 13. Форми та види кредиту

1. Загальна характеристика форм і видів кредиту.

Товарна і грошова форми кредиту. Факторинг. Форфейтинг. Акцептний кредит. Авальний кредит.

2. Комерційний кредит.

Сутність, суб'єкти, способи погашення, переваги, недоліки.

3. Банківський кредит.

Поняття, класифікація за типом позичальника, цільовою спрямованістю, об'єктом кредитування, формою кредиту, терміном використання, ступенем ризику, забезпеченням, методом надання, способом і терміном повернення, видом процентних ставок, способом сплати процента, видом валюти, розміром позики, кількістю кредиторів.

4. Споживчий кредит.

Сутність, призначення, критерії класифікації. Кредитний скоринг.

5. Лізинговий кредит.

Економічна сутність, об'єкти, суб'єкти, види лізингу.

6. Іпотечний кредит.

Поняття, суб'єкти, об'єкти. Іпотечний пул. Іпотечні цінні папери.

7. Державний кредит.

Поняття, суб'єкти, види, способи реалізації.

Тема 14. Центральний банк

1. Шляхи створення центральних банків.

Особливості виникнення та розвитку центральних емісійних банків. Шляхи створення центральних банків: еволюційний, директивний. Тенденції розвитку центральних банків у ХХ – ХХІ ст.

2. Функції та операції центрального банку.

Функції центрального банку: емісійний центр держави, банк банків, орган банківського нагляду, орган валютного регулювання і контролю, провідник грошово-кредитної політики, банкір і фінансовий агент уряду. Активні та пасивні операції центрального банку.

3. Національний банк України: організація та функціонування.

НБУ – особливий орган державного управління. Організаційна, функціональна, управлінська структура НБУ. Функції НБУ.

Тема 15. Грошово-кредитна політика центрального банку та її інструменти

1. Сутність і цільова спрямованість грошово-кредитної політики.

Поняття, об'єкти, суб'єкти, цілі.

2. Інструменти грошово-кредитної політики.

Нормативи обов'язкових резервів, операції рефінансування (кредити овернайт, кількісний і процентний тендер, операції репо, депозитний сертифікат НБУ), процентна політика, операції на відкритому ринку.

3. Види грошово-кредитної політики.

Політика експансії та рестрикції.

4. Грошово-кредитна політика Національного банку України.

Основні засади грошово-кредитної політики на відповідний рік.

Тема 16. Комерційні банки

1. Комерційні банки, їхні види, функції та структура.

Поняття та класифікація банківських установ. Функції банків. Структура банку.

2. Операції комерційних банків.

Пасивні операції. Активні операції банків. Комісійно-посередницькі операції банків. Банківські послуги.

3. Система комерційних банків України.

Особливості становлення і розвитку банківських установ в Україні.

Тема 17. Небанківські фінансово-кредитні інститути та їх роль у розвитку національної економіки

1. Сутність і функції фінансових посередників.

Передумови виникнення. Поняття фінансових посередників. Фінансові

послуги. Переваги фінансового посередництва. Функції фінансових посередників. Державний нагляд за діяльністю фінансових посередників.

2. Небанківські кредитні установи.

Кредитні спілки: поняття, повноваження, етапи діяльності. Ломбарди: поняття, види послуг. Лізингові компанії: сутність, механізм взаємодії учасників лізингу. Факторингові компанії: сутність, ознаки, учасники послідовність реалізації факторингових послуг.

3. Договірні ощадні інститути.

Страхові компанії: поняття, класифікація, функції. Недержавні пенсійні фонди: поняття, види, учасники. Напрями інвестування пенсійних активів.

4. Інвестиційні небанківські посередники.

Інститути спільного інвестування: сутність, класифікація, повноваження.

5. Роль небанківських фінансово-кредитних інститутів у розвитку національної економіки.

Переваги, функції небанківських фінансово-кредитних інститутів.

Тема 18. Валюта, валютний курс, валютний ринок

1. Поняття валюти та валютних цінностей.

Критерії класифікації валюти, конвертованість валюти.

2. Економічна сутність і режими валютного курсу.

Фіксований, плаваючий та змішані режими валютних курсів.

3. Розрахунок валютного курсу. Котирування валюти.

Прямий та непрямий методи валютного котирування, курс продавця, курс покупця, спред, крос-курс, паритет купівельної спроможності, чинники, які впливають на валютний курс.

4. Суть і структура валютного ринку.

Національні, міжнародні та світовий валютний ринок, функції валютного ринку, валютні операції: угоди today, tomorrow, spot; форвардні та ф'ючерсні угоди; валютний опціон (call option, put option).

Тема 19. Міжнародна валютно-кредитна система

1. Поняття міжнародної валютно-кредитної системи.

Сутність і види валютних систем. Елементи світової валютної системи. Етапи еволюції валютних систем.

2. Система золотого стандарту.

Виникнення. Паризька конференція. Золотомонетний стандарт, його принципи й причини занепаду. Золотодевізний стандарт. Генуезька міжнародна економічна конференція, її принципи. Золотозливковий стандарт, його характеристика.

3. Бреттон-Вудська валютна система.

Плани створення. Бреттон-Вудська міжнародна валютно-фінансова конференція, її принципи.

4. Ямайська валютна система.

Ямайська міжнародна валютно-фінансова конференція, принципи її функціонування. СПЗ: суть і призначення.

5. Європейська валютна система.

Створення та принципи функціонування. Економічний і валютний союз в Європі. Маастрихтський договір. Критерії конвергенції.

Тема 20. Міжнародні валютно-кредитні організації та їх співробітництво з Україною

1. Міжнародний валютний фонд у системі валютного регулювання.

Цілі створення, функції, організаційна структура, механізми кредитування

2. Група Світового банку.

Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Міжнародна фінансова корпорація. Міжнародна асоціація розвитку. Багатостороннє агентство гарантування інвестицій. Міжнародний центр урегулювання інвестиційних суперечок.

3. Регіональні фінансові інститути.

Банк міжнародних розрахунків. Європейський банк реконструкції та розвитку. Європейський інвестиційний банк. Міжамериканський банк розвитку. Африканський банк розвитку. Азіатський банк розвитку. Північний інвестиційний банк. Чорноморський банк торгівлі та розвитку.

4. Співробітництво України з міжнародними валютно-кредитними організаціями.

Форми фінансової допомоги Україні з боку Міжнародного валютного фонду. Інвестиційні проекти Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Європейського банку реконструкції та розвитку, Європейського інвестиційного банку.

Рекомендована література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV зі змінами

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IVзі змінами

3. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 р. № 2121-III зі змінами

4. Закон України “Про Національний банк України” від 20.05.1999 р. № 679-XIV зі змінами

5. Закон України “Про обіг векселів в Україні” від 05.04.2001 р. № 2374-III зі змінами

6. Уніфікований Закон про переказні векселі та прості векселі.

7. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22 зі змінами

8. Положення про електронні гроші в Україні, затв. Постановою Правління НБУ 14.11.2010 р. №481.

9. Гроші та кредит: підручник / М.І. Крупка, М.С. Мрочко, Б.М. Вишивана та ін.; [за ред. д-ра ек. наук, проф. М. І. Крупки]. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. – 2011. –

420 с.

10. Гроші та кредит: [підручник] / [М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.]; за заг. ред. М.І. Савлука. – [4-те вид., перероб. і доп.]. – К.: КНЕУ, 2006. – 744 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України (розділ “Законодавство”). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

2. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

3. Урядовий портал. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

Змістовий модуль “Банківська система”

Тема 1. Теоретичні основи системного дослідження банківської системи

Поняття банківської системи та принципи її функціонування: сутність банківської системи, різновиди банківських систем за структурою та підпорядкуванням, принципи функціонування банківських систем.

Структура та функції банківської системи: структура банківської системи України, зміни, що відбувалися в структурі банківської системи на різних етапах діяльності банків, посткризова структура банківської системи, функції банківської системи.

Процеси трансформації банківських ресурсів у ринковій економіці: поняття трансформації банківських ресурсів у ринковій економіці, реалізація банками етапу залучення коштів в економічних суб'єктів, необхідні умови для активізації такої діяльності, розміщення коштів для розвитку економіки держави, пріоритетні галузі інвестування капіталу.

Тема 2. Центральний банк у системі грошово-кредитного регулювання економіки.

Роль і значення центрального банку в системі грошово-кредитного регулювання економіки. Об'єктивні закономірності виникнення центральних емісійних банків, шляхи їх створення. Основні етапи розвитку центральних банків.

Організаційно-правова характеристика центрального банку, правове забезпечення його статусу. Проблема незалежності центрального банку від органів державної влади, форми та фактори незалежності центрального банку. Взаємозв'язок ступеню незалежності центральних банків з економічним розвитком держави.

Структура центрального банку. Моделі організаційної побудови центральних банків. Характеристика структури НБУ (регіональної та функціональної). Особливості становлення НБУ. Керівні органи НБУ, особливості їх формування та діяльності.

Функції центральних банків, їх характеристика. Функції та операції Національного банку України.

Тема 3. Грошово-кредитна політика, її суть та цілі.

Соціально-економічна суть грошово-кредитної (монетарної) політики, її економічний зміст. Аналіз визначень грошово-кредитної політики. Суб'єкти та об'єкти грошово-кредитного регулювання. Типи грошово-кредитної політики: кредитна експансія та кредитна рестрикція.

Завдання, зміст та цілі грошово-кредитної політики. Стратегічні, проміжні та тактичні цілі монетарного регулювання. Суперечливість стратегічних цілей грошово-кредитної політики.

Мінімальні резервні вимоги, аналіз їх застосування у світі та в Україні. Функції мінімальних резервів, їх роль. Розвиток політики обов'язкового резервування в Україні.

Регулювання облікової ставки та банківського процента. Інструменти рефінансування, їх класифікація. Принципи ефективності облікової ставки. Розвиток політики рефінансування в Україні.

Операції на відкритому ринку, їх характеристика. Функції ринку державних цінних паперів. Класифікація операцій на відкритому ринку. Принципи ефективності операцій на відкритому ринку. Розвиток операцій на відкритому ринку в Україні та його перспективи як інструмента грошово-кредитного регулювання.

Тема 4. Економічні та правові основи банківської діяльності.

Історія розвитку банків та їх роль в системі ринкової інфраструктури: виникнення банківництва, розвиток банківської справи в Україні, етапи становлення банківської системи незалежної України, основні законодавчі акти, що регулюють діяльність банків в Україні.

Порядок створення, реєстрації та ліцензування банків в Україні: правова основа діяльності банків, необхідний перелік вимог та документів до засновників при створенні банку, його реєстрації та ліцензуванні.

Функції і типи банків: види банківської діяльності, заборонені види діяльності для банків, типологія банків, структура органів управління, функціональних підрозділів та служб банку.

Класифікація банківських операцій: загальна характеристика операцій банків з формування власного капіталу, залучених і позичених коштів; структура пасивів банків України, групи активів банків, класифікація активів з точки зору ліквідності, структура активів банків України, загальна характеристика операцій банків з розрахунково-касового обслуговування, валютних, трастових, гарантійних операцій банків, кредитних послуг (лізинг, факторинг, форфейтинг), інформаційних, консультаційних банківських послуг.

Тема 5. Операції банків з формування власного капіталу.

Суть, структура та функції власного капіталу банку: поняття «банківський капітал», основні функції власного капіталу, структура основного та додаткового

капіталу, нормативи адекватності капіталу, вимоги Базельського комітету до достатності капіталу банків.

Статутний фонд банку: порядок формування статутного фонду банку, шляхи збільшення статутного фонду, вимоги щодо мінімального розміру статутного фонду банків України.

Резервний та інші фонди банку: порядок формування фондів банку та їх цільове призначення.

Проблеми капіталізації банківської системи України та регулювання достатності капіталу банків: аналіз проблем капіталізації вітчизняних банків, Базельський комітет та його діяльність, нормативи капіталу.

Тема 6. Залучені кошти банку.

Сутність залучених коштів та різновиди депозитів банку: депозитні і не депозитні залучені кошти, поняття «депозит» і види депозитів, емісія короткострокових боргових цінних паперів банку (депозитних і ощадних сертифікатів).

Реалізація депозитної політики в банку: сутність депозитної політики, критерії оптимальної депозитної політики банку.

Система страхування депозитів в Україні: порядок створення та напрями діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб

Тема 7. Позичені кошти банку.

Позики на міжбанківському ринку кредитних ресурсів: сутність міжбанківського ринку кредитних ресурсів, учасники ринку, механізм укладання угод, види угод, форми оформлення угод на міжбанку, нормативи ліквідності банків.

Механізм рефінансування НБУ: кредити «овернайт», механізм проведення кількісних і процентних тендерів, операції РЕПО, механізм надання стабілізаційних кредитів, активи, що приймаються в якості забезпечення.

Емісія облігацій: сутність банківських облігацій, їх різновиди, рефінансування попередніх випусків облігацій, етапи процедури емісії.

Тема 8. Кредитування

Сутність і форми кредиту. Різновиди банківських кредитів: економічна сутність кредиту, форми кредитів, поняття банківського кредиту, різновиди банківських кредитів, структура кредитного портфеля банків України.

Принципи банківського кредитування: принципи забезпеченості, платності, строковості, поверненості та цільового характеру використання кредитних ресурсів, цілі, на які заборонено видавати кредити, принципи Базельського комітету щодо обмеження кредитного ризику.

Організація процесу кредитування в банку: етапи процесу кредитування, методика оцінки фінансового стану позичальника, здійснення кредитного моніторингу, санкції, які застосовуються до позичальника, що порушує платіжну

дисципліну.

Регулювання кредитної діяльності банків НБУ: нормативи, що обмежують кредитний ризик банків, порядок формування резерву на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків.

Тема 9. Банківські інвестиції.

Суть та класифікація банківських інвестицій: прямі і портфельні інвестиції банків, види операцій банків з цінними паперами.

Підходи до формування портфеля цінних паперів банку: банківський портфель на продаж та на інвестиції, агресивний і консервативний тип портфеля, основні характеристики фінансових активів.

Регулювання інвестиційної діяльності банків: нормативи інвестування для банків України, формування резерву на відшкодування збитків від операцій з цінними паперами.

Посередницькі та довірчі операції банків з цінними паперами. Інфраструктурні операції банків: емісійно-посередницькі та торгово-посередницькі операції, в тому числі андерайтинг, брокерські та дилерські послуги; трастові операції банків, банки як депозитарії цінних паперів, професійне консультування та здійснення клірингових розрахунків з цінними паперами.

Операції банків з векселями: поняття векселя, історичні етапи вексельних операцій, властивості та функції векселів, класифікація векселів, простий та переказний векселі, обов'язкові вексельні реквізити, операції з векселями.

Тема 10. Операції банків з векселями

Сутність і види векселів: поняття векселя; історичні етапи вексельних операцій; властивості та функції векселів; класифікація векселів.

Поняття простого та переказного векселя: простий та переказний векселі; обов'язкові вексельні реквізити; поняття акцепту; індосамент та цесія, відмінності між цими поняттями.

Операції з використанням векселів: дисконтування, купівля, продаж, емісія, авалування, інкасування, доміциляція, зберігання.

Тема 11. Операції банків з обслуговування платіжного обороту.

Загальна характеристика платіжного обороту: готівковий і безготівковий оборот.

Касові операції банків: порядок емісії готівки НБУ і участь в цьому процесі банків, види касових операцій банків, видаткові та прихідні касові операції.

Організація безготівкових розрахунків: форми безготівкових розрахунків (платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги, чеки, акредитиви), дистанційне обслуговування клієнтів (системи «клієнт-банк»).

Тема 12. Валютні операції банків.

Поняття і види валютних операцій: валютні цінності, поточні і строкові валютні операції, валютні деривативи, різновиди валютних ризиків, поняття

«хеджування», методи прямого страхування валютних ризиків.

Валютна позиція банку і управління нею: поняття валютної позиції, закрита і відкрита валютна позиція банку, нормативи відкритої валютної позиції, встановлені НБУ.

Методи мінімізації впливу валютних ризиків: лімітування, страхування, хеджування.

Тема 13. Результати комерційної діяльності банків.

Доходи банків, їх склад, структура та джерела формування: формування банківських доходів, їхні групи, структура доходів банків України.

Склад і структура витрат банку: поняття банківських витрат, групи витрат, структура витрат банків України.

Банківський прибуток і його розподіл: валовий прибуток, чистий прибуток, нерозподілений прибуток.

Основні показники діяльності банків: рентабельність активів та рентабельність власного капіталу, показник платоспроможності, показник банківського ризику (індекс Кука).

Рейтингова оцінка діяльності банків: рейтингові оцінки діяльності банків (CAMELS).

Рекомендована література:

1. Банківська система : підручник / [М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 556 с.
2. Крупка М.І. Банківські операції : підручник / М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 312 с.
3. Офіційна Інтернет-сторінка Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua> .
4. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
5. Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями : Положення, затверджене постановою Правління НБУ від 25.01.2012 № 23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12> .
6. Про затвердження Положення Про регулювання Національним банком України ліквідності банків України : Положення, затверджене постановою Правління НБУ від 30.04.2009 № 259 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0410-09>.
7. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679->

14.

8. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція, затверджена постановою Правління НБУ від 28 серпня 2001 р. № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

9. Про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів : Положення, затверджене постановою Правління НБУ від 08.09.2011 № 306 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11>.

10. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

Змістовий модуль “Фінанси підприємств”

Тема 1. Фінанси підприємств в системі ринкових відносин

Сутність та місце підприємств в системі ринкових відносин

Принципи організації фінансів підприємств в умовах ринкової економіки

Фінансові ресурси підприємств

Зміст та завдання управління фінансами на підприємствах

Тема 2. Виторг від реалізації продукції (робіт, послуг)

Суть та роль виторгу від реалізації продукції в формуванні фінансових ресурсів підприємств

Планування виторгу від реалізації продукції. Чинники зростання виторгу від реалізації продукції

Ціни на продукцію і послуги

Тема 3. Формування і розподіл прибутку підприємств

Економічний зміст прибутку підприємства

Формування прибутку підприємств та чинники впливу на його обсяг

Розподіл і використання прибутку підприємств

Методи обчислення рентабельності

Тема 4. Грошові потоки підприємств

Сутність та значення грошових потоків у функціонуванні підприємств

Класифікація грошових потоків підприємств

Управління грошовими потоками підприємств

Тема 5. Оборотні активи підприємств

Економічний зміст, склад і структура оборотних активів підприємств

Класифікація оборотних активів підприємств

Джерела формування оборотних активів підприємств

Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємств

Планування потреби в оборотних активах на підприємствах

Тема 6. Необоротні активи підприємств

Сутність та призначення необоротних активів підприємств

Використання та відтворення основних засобів підприємств

Нематеріальні активи підприємств

Капітальне інвестування як спосіб відтворення необоротних активів підприємств

Тема 7. Розрахункові операції підприємств

Сутність та принципи організації розрахункових операцій підприємств

Види розрахункових операцій підприємств

Види банківських рахунків підприємств та порядок їх відкриття. Зміст та організація готівкових рахунків

Розрахунково-платіжна дисципліна підприємств

Тема 8. Капітал підприємств та його формування

Сутність капіталу та його роль у забезпеченні діяльності підприємств

Власний капітал підприємств

Позиковий капітал підприємств

Джерела формування та способи залучення позикового капіталу

Тема 9. Оподаткування підприємств

Система оподаткування підприємств

Оподаткування прибутку підприємств

Непрямі податки та механізм їх адміністрування

Тема 10. Оцінка фінансового стану підприємств

Зміст і завдання оцінки фінансового стану підприємств

Методи аналізу фінансового стану підприємств

Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємств

Фінансові показники, що використовуються для аналізу фінансового стану підприємств

Тема 11. Фінансове планування на підприємствах

Сутність та призначення фінансового планування в функціонуванні підприємств

Методи фінансового планування

Система бюджетування та види бюджетів підприємств

Тема 12. Фінансова безпека підприємств

Сутність фінансової безпеки підприємства та її внутрішні та зовнішні загрози

Оцінка рівня фінансової безпеки підприємств Управління фінансовою безпекою на підприємствах

Рекомендована література

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ, 2009. – 328 с.
2. Бланк І. О., Ситник Г. В. Управління фінансами підприємств. Підручник. – К.: КНТЕУ, 2006. – 780 с.
3. Інвестування : підручник / [М.І. Крупка, Д.В. Ванькович, Н.Б. Демчишак та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. - 463 с.
4. Філімоненков О. С., Дема Д. І. Фінанси підприємств. Підручник. – К.: “Алерта”, 2009. – 496 с.
5. Фінанси в трансформаційній економіці України. Навчальний посібник / за ред. М. І. Крупки. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. – 614с.
6. Фінанси підприємств: підручник / [А.М.Поддєрьогін, М.Д.Білик, Л.Д.Буряк та ін.]; кер. кол. авт. і. наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогін. – Восьме вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2013. – 519 с.
7. Формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в економіці України: монографія / [М.І. Крупка, Д.В. Ванькович, Н.Б. Демчишак, М.І. Кульчицький]. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 404 с.
8. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз. Підручник. – К.: ЦНЛ, 2008. – 566 с.
9. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2013. – 375с.
10. Шморгун Н. П., Головка І. В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ, 2006. – 528 с.

Змістовий модуль “Податкова система”

Тема 1. Сутність та види податків

Сутність податків. Теорії податків. Визначення податків та їхні ознаки. Податки й інші форми платежів до бюджету.

Функції податків. Фіскальна функція, механізм її реалізації. Податки як основа фінансової бази держави. Регульовальна функція. Основні напрямки регулювання економіки та соціальної сфери. Стимульовальна функція. Дискусійні питання функцій податків.

Термінологія оподаткування. Елементи податку: суб’єкт податку, об’єкт оподаткування, база оподаткування, джерело сплати, одиниця оподаткування, податкова ставка, податковий звітний період та інші. Методи побудови податкових ставок. Універсальні та диференційовані податкові ставки. Тверді і процентні ставки. Види твердих ставок: фіксовані та відносні. Види процентних ставок: пропорційні, прогресивні, регресивні.

Класифікація податків, її ознаки.

Тема 2. Податкова система України в умовах інтеграційних процесів

Податки в системі державних доходів. Методи формування державних доходів: податковий, неподатковий, доходи від операцій з капіталом, трансферти, емісія, запозичення коштів. Податковий метод формування доходів держави як основний в умовах ринкової економіки.

Податкова система. Поняття податкової системи і вимоги до неї. Принципи побудови податкового законодавства.

Податкова система України. Основні етапи її становлення. Склад і структура податкової системи України. Податкова політика України в сучасних умовах.

Тема 3. Податкова політика в системі державного регулювання економіки

Податкова політика як один з методів державного регулювання економіки. Економічні теорії щодо використання податкової політики як регулюючого чинника. Чинники, які впливають на проведення податкової політики. Критерії оцінки податкової політики. Обмеження щодо використання податкової політики як регулюючого чинника.

Макроекономічне регулювання. Мікроекономічні регулятори податкової політики. Елементи оподаткування, які використовуються для економічного регулювання. Особливості використання прямих податків для втручання в економічні процеси. Непрямі податки та їхня роль у регулюванні економічних і соціальних проблем.

Податки та інфляція. Роль податкової політики у виникненні інфляційних тенденцій. Податкові методи стримування інфляції.

Тема 4. Перекладання податків та ухилення від оподаткування

Поняття «ухилення від податків» і «податкова оптимізація» (планування). Чинники, від яких залежить рівень ухилення від оподаткування. Можливості ухилення від сплати з різних видів податків. Способи мінімізації ухилення від сплати податків. Класифікація методів ухилення від сплати податків.

Сутність і форми перекладання податків. Перекладання непрямих податків. Напрямки та способи перекладання прямих податків. Фактори, що впливають на процес і результати перекладання податків.

Тема 5. Організація системи адміністрування податків в Україні

Контрольні органи держави. Історія формування податкової служби в Україні. Організаційна структура контрольних органів. Функції контролюючих органів. Права контролюючих органів. Обов'язки і відповідальність посадових осіб контролюючих органів.

Облік платників податків. Права та обов'язки платників податків. Особливості обліку юридичних осіб. Порядок реєстрації юридичних осіб. Державна реєстрація фізичних осіб –

платників податків. Присвоєння ідентифікаційних номерів фізичним особам – платникам податків. Особливості взяття на облік фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.

Облік податків та неподаткових платежів. Особові рахунки – порядок їх відкриття і ведення. Документи, що використовуються для записів в особових рахунках.

Порядок погашення зобов'язань платника перед бюджетом. Порядок подання податкової декларації і визначення та узгодження суми податкового зобов'язання.

Тема 6. Податок на додану вартість

Сутність податку на додану вартість, його місце в системі непрямих оподаткування. Передумови введення податку на додану вартість в Україні.

Платники і ставки податку на додану вартість. Сутність нульової ставки за податком на додану вартість. Об'єкт оподаткування. Поняття бази оподаткування за податком на додану вартість.

Пільги з податку на додану вартість. Види пільг з податку на додану вартість: нульова ставка, звільнення від оподаткування, виключення з об'єкта оподаткування. Перелік операцій, які оподатковуються за нульовою ставкою, звільнюються від оподаткування, не є об'єктом оподаткування.

Порядок визначення суми податку на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету або відшкодуванню з бюджету. Строки сплати ПДВ. Звітний податковий період. Поняття податкового зобов'язання і податкового кредиту. Порядок визначення дати податкового зобов'язання. Порядок визначення дати податкового кредиту. Реєстрація платників ПДВ. Податкова накладна як основний звітний податковий документ. Бюджетне відшкодування. Звітність з ПДВ.

Тема 7. Акцизний податок

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Історія його введення в Україні.

Платники акцизного податку. Об'єкт оподаткування для вітчизняних та імпортованих товарів. Перелік підакцизних товарів. Два види ставок за акцизним податком: тверді (фіксовані) і процентні (пропорційні).

Порядок визначення суми акцизного податку для вітчизняних та імпортованих товарів, щодо яких застосовуються процентні ставки.

Порядок визначення сум акцизного податку для вітчизняних та імпортованих товарів, стосовно котрих застосовуються тверді ставки.

Дата виникнення податкових зобов'язань. Пільги та строки сплати.

Особливості механізму оподаткування алкогольних і тютюнових виробів. Акцизні марки.

Тема 8. Мито

Мито в системі непрямих податків. Митна політика та її цілі. Види мита і

їхня характеристика. Платники мита. Об'єкт оподаткування. Два види митних ставок: тверді і процентні. Види ставок залежно від країни походження товарів: преференційні, пільгові, повні. Пільги для юридичних та фізичних осіб.

Порядок та методи визначення митної вартості. Порядок визначення суми мита і його сплати на рахунки митних органів. Порядок перерахування мита до бюджету.

Тема 9. Податок на прибуток підприємств

Бюджетне значення податку на прибуток підприємств. Переваги і недоліки податку на прибуток підприємств.

Платники та ставки податку на прибуток. Об'єкт оподаткування.

Поняття доходу платника податку на прибуток. Перелік надходжень, що визнають і не визнають доходами звітного періоду.

Поняття витрат платника податку. Перелік витрат, які зараховують і не зараховують до складу витрат платника податку.

Визначення амортизації, основних засобів та їхніх груп. Порядок визначення і нарахування сум амортизаційних відрахувань. Методи нарахування амортизації.

Податкові періоди. Пільги з податку на прибуток. Порядок обчислення і сплати податку на прибуток.

Особливості оподаткування деяких видів операцій, товарів і платників.

Тема 10. Податок на доходи фізичних осіб

Податок на доходи фізичних осіб як форма індивідуального прибуткового оподаткування. Бюджетне і соціальне значення податку на доходи фізичних осіб. Переваги і недоліки податку на доходи фізичних осіб.

Платники податку. Особи, які відносяться до резидентів та нерезидентів з метою оподаткування.

Визначення об'єкта оподаткування для резидентів і нерезидентів. Доходи платника, які зараховують і не зараховують до загального оподаткованого доходу. Поняття податкової знижки з податку на доходи фізичних осіб. Порядок отримання податкової знижки та перелік витрат, які платник має право зарахувати до податкової знижки. Обмеження щодо права платника на отримання податкової знижки.

Податкові соціальні пільги та умови, за яких вони застосовуються. Види пільг та порядок їхнього застосування. Право платника на вибір місця застосування соціальної пільги. Ставки податку. Особи, на яких покладається обов'язок нарахування і сплати податку. Особливості оподаткування окремих видів доходу. Порядок визначення оподаткованого доходу. Порядок та строки подання декларації про фактично отримані доходи. Порядок перерахунків щодо податку.

Тема 11. Плата за землю

Плата за землю: загальна характеристика, переваги та недоліки. Плата за

землю як інструмент раціонального використання земельних угідь і регулювання розміщення виробництва та населення в регіональному розрізі. Платники та об'єкт оподаткування. Форми плати за землю: земельний податок та орендна плата.

Диференціація ставок залежно від призначення земельних ділянок, їх місцезнаходження та якісних характеристик.

Земельний податок на землі сільськогосподарського призначення. Порядок встановлення ставок.

Земельний податок на землі несільськогосподарського призначення. Порядок встановлення ставок для земель, грошову оцінку яких визначено і невизначено. Особливості встановлення ставок для різних платників та видів діяльності.

Звільнення від сплати земельного податку. Строки сплати.

Тема 12. Екологічний податок

Екологічний податок. Платники та об'єкт оподаткування. Ставки податку. Порядок і строки сплати податку.

Платники екологічного податку. Об'єкти податку. Ставки податку. Розрахунок податку для юридичних осіб. Порядок надання пільг. Строки сплати податку та подання розрахунків.

Тема 13. Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва

Необхідність запровадження спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва (єдиний податок). Перелік юридичних і фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які мають право перейти на сплату єдиного податку. Групи платників єдиного податку. Перелік податків та зборів, у рахунок яких сплачується єдиний податок.

Особливості нарахування і сплати єдиного податку для юридичних осіб. Ставки єдиного податку для суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб. Строки та порядок сплати і подання розрахунків для юридичних осіб. Порядок зарахування податку до бюджетів та державних цільових фондів.

Особливості в нарахуванні і сплаті єдиного податку для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Ставки єдиного податку для суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб. Строки та порядок сплати та подання розрахунків для фізичних осіб.

Порядок переходу платників на сплату єдиного податку. Перелік суб'єктів підприємницької діяльності, які не можуть перейти на сплату єдиного податку.

Тема 14. Місцеві податки і збори

Склад місцевих податків і зборів. Загальнодержавні та місцеві податки і збори. Повноваження місцевих органів влади щодо встановлення місцевих податків та зборів.

Місцеві податки: податок на майно (податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортний податок, земельний податок) , єдиний

податок.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки та його елементи.

Транспортний податок та його елементи.

Місцеві збори: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Тема 15. Рентна плата

Підстава і мета встановлення рентної плати. Державна власність на ресурси як підстава для отримання державою доходів за використання ресурсів. Плата за ресурси – інструмент впливу на економне і раціональне використання ресурсів. Види рентної плати за ресурси та послуги.

Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів, його сутність і призначення. Елементи рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів.

Рентна плата за спеціальне використання води, її платники та об'єкт оподаткування. Порядок визначення нормативів плати. Дозвіл і ліміт на спеціальне використання води. Порядок обчислення суми рентної плати за спеціальне використання води в межах ліміту та за понадлімітне використання. Строки сплати рентної плати за спеціальне використання води і звітність платників.

Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин. Платники. Об'єкт оподаткування.

Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Платники. Об'єкт оподаткування.

Подання декларації і строки сплати рентної плати.

Тема 16. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Економічне і соціальне значення єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Розвиток системи соціального страхування в Україні.

Елементи єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Порядок нарахування та сплати єдиного внеску. Облік та звітність єдиного внеску.

Тема 17. Неподаткові платежі в бюджет

Характер, призначення і бюджетна роль неподаткових платежів. Групи неподаткових платежів.

Доходи від власності та підприємницької діяльності: надходження від грошово-речових лотерей; надходження від перевищення доходів над видатками Національного банку України; надходження дивідендів від суб'єктів підприємницької діяльності, утворених за участю державних підприємств і організацій; кошти від приватизації майна тощо.

Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу: плата за утримання дітей у школах-інтернатах; плата за оренду цілісних майнових

комплексів й іншого майна; плата за надання послуг службою дозвільної системи органів внутрішніх справ тощо.

Надходження від штрафів та фінансових санкцій: суми, стягнені з винних осіб за шкоду, заподіяну державі, підприємству, установі, організації; надходження штрафних санкцій за порушення правил пожежної безпеки; штрафні санкції за порушення законодавства про патентування, за недотримання норм регулювання обігу готівки та про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг тощо.

Інші неподаткові надходження: кошти від реалізації конфіскованого майна; від реалізації майна, що перейшло у власність держави; суми кредиторської та депонентської заборгованості підприємств, установ і організацій, щодо яких минув строк позовної давності, власні надходження бюджетних установ тощо.

Рекомендована література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI із змінами та доповненнями (станом на 01.01.2015р.).
2. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI із змінами та доповненнями (станом на 01.01.2015р.).
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи від 28.12.2014р. № 71-VIII.
4. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010р. № 2464-VI із змінами та доповненнями.
5. Порядок обліку платників податків і зборів затв. Наказом Міністерства фінансів України від 22.04.2014р. №462.
6. НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. №73 із змінами та доповненнями.
7. П(С)БО 7 “Основні засоби” затв. Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. №92 із змінами та доповненнями.
8. П(С)БО 15 “Дохід” затв. Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999р. №290 із змінами та доповненнями.
9. П(С)БО 16 “Витрати” затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999р. №318 із змінами та доповненнями.
10. Замасло О.Т. Податкова система: навч. посібник / О.Т.Замасло, І.І.Приймак, О.В.Грін. – Львів, 2011. – 378с.
11. Онисько С.М. Податкова система / С.М.Онисько, І.М.Тофан, О.В.Грицина. – Львів, 2013. – 351с.
12. Бечко П.К., Захарчук О.А. Основи оподаткування: навч.посіб. для студ. вищ. навч. закл./ П.К.Бечко, О.А. Захарчук – К.:Центр учбової літератури, 2009. – 168с.
13. Податкова система: навч.посіб. для студ. вищ. навч. закл./ [Лютий І.О.,

Демиденко Л.М., Романюк М.В. та ін.]; За ред. І.О.Лютого. – К.:Центр учбової літератури, 2009. – 456с.

14. Довгалюк В. І., Ярмоленко Ю. Ю. Податкова система: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 360 с.

15. Литвиненко Я.В. Податкова політика: Навч. посіб. – К.:МАУП, 2003. – 224с.

16. Ярема Б. П., Моринець В. П. Податкова система. Збірник задач та тести: Навчальний посібник. – 3-тє видання, перероблене і доповнене. – Львів: „Магнолія плюс”, 2006. – 272 с.

Змістовий модуль “Страховання”

Тема 1. Економічна сутність страховання і його роль у ринковій економіці

Історія розвитку страховання в світі та в Україні. Економічна сутність страховання. Категорія страхового захисту. Комерційне і соціальне страховання. Поняття страхового фонду. Організаційні форми страхового фонду: централізований страховий фонд; фонди самостраховання; фонди страховиків. Соціально-економічна природа страхового фонду і принципи його формування. Категорія страховання: зв'язок страховання з розвитком ринкових відносин. Місце страховання у фінансовій системі суспільства. Страховання як система перерозподільчих відносин по відшкодуванню збитків. Функції страховання.

Тема 2. Класифікація страховання, його основні форми, види і галузі

Поняття класифікації, її наукове і практичне значення. Ознаки класифікації: історичні, економічні, юридичні. Класифікація за об'єктами страховання. Галузі страховання: майнове страховання, страховання відповідальності, особисте страховання. Види страховання. Класифікація за родом небезпеки: страховання вогневих ризиків, інженерних, сільськогосподарських, транспортних, фінансово-кредитних та ін. Класифікація за формами проведення. Обов'язкове страховання. Добровільне страховання. Класифікація за статусом страховика. Страховання юридичних осіб усіх форм власності. Страховання громадян. Класифікація за спеціалізацією страховика. Загальні види страховання. Страховання життя. Перестраховання.

Тема 3. Страховий ринок, закономірності і перспективи розвитку його в Україні

Страховий ринок, його характеристика. Дослідження страхового ринку. Внутрішнє й зовнішнє середовище. Сегментація страхового ринку. Інструменти сегментації ринку. Моделювання та прогнозування поведінки страховальників.

Стан і розвиток страхового ринку. Кількість страхових товариств, кількість страхових продуктів (видів страховань). Обсяг збору страхових платежів і їх питома вага у валовому внутрішньому продукті. Середній розмір статутного фонду на одну страхову компанію. Структура страхових платежів (співвідношенням між надходженнями страхових платежів з різних видів страховання або їх груп до загальної суми надходжень). Величина прибутку

страхових компаній та їх рентабельність. Концентрованість ринку (кількість компаній, котрі утримують найбільші частки ринку).

Тенденції розвитку страхових ринків. Чинники (фінансові і нефінансові), які впливають на розвиток страхового ринку.

Тема 4. Державний нагляд за страховою діяльністю

Державний нагляд за страховою діяльністю, його необхідність і функції. Права органів нагляду у відношенні страхових компаній. Форми припинення монополістичної діяльності і несумлінної конкуренції на страховому ринку. Державне регулювання страхової діяльності за кордоном.

Тема 5. Страхові послуги та особливості їх реалізації

Особливості страхового продукту як товару. Ознаки, що характеризують страхову послугу. Економічна необхідність страхових послуг, що надаються фізичним і юридичним особам та розширення їх асортименту. Ціна страхового продукту. Управління ціною страхової продукції. Реалізація страхових послуг. Загальні закономірності продажу страхових послуг. Основні напрямки продажу страхових послуг. Банківський канал реалізації страхової послуги. Безпосередній продаж страхових послуг, його переваги і недоліки. Продаж страхових послуг через посередників: переваги та недоліки. Права і обов'язки страхових посередників. Вимоги законодавства щодо страхових посередників.

Тема 6. Страхування життя

Страхування життя, його економічне і соціальне значення. Сполучення функцій страхування ризиків і функції накопичення капіталу. Принципи визначення страхової суми і страхового тарифу. Види страхування життя: страхування життя на випадок смерті; страхування на дожиття; змішане страхування життя. Об'єкти страхової відповідальності. Винятки із страхового захисту. Умови виплати страхової суми. Страхування за участю в прибутку страхової компанії. Особливості страхування життя в європейських країнах. Форми реалізації накопичувальних функцій страхування життя. Аннуїтети. Юніт-трасти і страхові бонди. Рентне страхування. Ритуальне страхування. Пенсійне страхування. Недержавні пенсійні фонди.

Тема 7. Страхування від нещасних випадків та медичне страхування

Страхування від нещасних випадків як самостійна або додаткова форма особистого страхування. Принципи й організація страхування від нещасних випадків. Обов'язкове страхування від нещасних випадків. Добровільне страхування від нещасних випадків. Об'єкти страхування, поняття страхового випадку. Страхове покриття, виняток із страхового захисту. Принципи визначення страхової суми, страхових внесків, форми і порядок їхньої сплати. Порядок і умови здійснення страхової виплати. Правила добровільного страхування від нещасних випадків в Україні. Страхування громадян, що виїжджають за кордон.

Страховання ризику нещасного випадку професійної непридатності в страхованні життя. Динамічне страхування від нещасних випадків. Страхування з поверненням сплачених внесків.

Правові основи медичного страхування в Україні. Призначення обов'язкового і добровільного медичного страхування. Індивідуальне і колективне медичне страхування. Поняття страхового випадку в медичному страхованні. Визначення страхової суми і страхового внеску. Умови і порядок виплати страхового відшкодування. Закордонний досвід приватного медичного страхування і його види. Страхування витрат на лікування (повне і часткове). Види страхових послуг, наданих клієнту. Страхування закордонних поїздок. Страхування на оплату днів хвороби. Страхування по догляду за хворими.

Тема 8. Страхування цивільної відповідальності

Поняття цивільної відповідальності. Соціально-економічна сутність страхування цивільної відповідальності. Страхування відповідальності юридичних і фізичних осіб. Страхування відповідальності в сфері приватного життя. Комплексні страхові поліси глави сім'ї.

Основні види страхування цивільної відповідальності. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності. Страхування договірної відповідальності. Страхування цивільної відповідальності роботодавця. Професійна відповідальність і необхідність її страхування. Страхування відповідальності за якість виробленої продукції. Екологічне страхування, страхування відповідальності підприємств - джерел підвищеної небезпеки. Страхування цивільної відповідальності громадян.

Тема 9. Майнове страхування

Принцип відшкодування збитку, оцінка страхової суми. Повне і пропорційне страхування. Поняття подвійного страхування і його наслідки. Власна участь страхувальника в збитку. Форма відшкодування збитку. Правила страхування домашнього майна. Вогневе страхування. Страхове покриття і виняток із страхового захисту. Комплексні поліси страхування особистого майна. Страхування від крадіжок. Особливості страхування майна юридичних осіб. Об'єм страхової відповідальності. Винятки зі страхового захисту. Поняття основного і додаткового договору страхування майна. Пакетні поліси майнового страхування. Страхування фінансових ризиків. Страхування від перерв у виробництві. Оцінка майна, що страхується і визначення страхової суми. Можливості врахування чиннику інфляції в договорах страхування майна. Правила врегулювання збитку і виплати страхового відшкодування в майновому страхованні. Страхування технічних ризиків.

Тема 10. Перестраховання на внутрішньому і зовнішньому ринках

Необхідність та значення перестраховання. Сутність перестраховання та його розвиток в Україні. Страховик (цедент), перестраховик (цесіонарій). Методи

перестраховання: факультативний, облігаторний, факультативно-облігаторний. Форми проведення перестраховувальних операцій. Місткість перестраховувального сегмента ринку.

Тема 11. Страховий менеджмент

Сутність менеджменту і його роль в страховому бізнесі. Управління процесом формування страхових організацій. Стратегія страховика і управління її реалізацією. Бізнес-план страховика. Організаційні структури страховиків. Керівні органи страхових організацій. Формування персоналу страхової організації і мотивація його ефективної роботи. Управління ризиками страхових організацій.

Тема 12. Страховий маркетинг та напрямки його активізації

Страховий маркетинг: його цілі та особливості. Визначення страхового маркетингу. Роль маркетингу в підвищенні ефективності страхування. Сучасні тенденції розвитку страхового маркетингу. Цілі і складові страхового маркетингу. Організація маркетингової служби в компанії. Маркетингова стратегія страховика.

Причини повільного впровадження страхового маркетингу. Перспективи розвитку страхового маркетингу на Україні.

Тема 13. Фінанси страхових компаній. Страхові резерви

Кошти страхових організацій. Статутний капітал страхових підприємств. Власний і залучений капітал. Фінансовий потенціал страховика. Інвестиційна діяльність страхових компаній. Основні показники господарської діяльності страхової компанії. Доходи страхової компанії. Витрати страхової компанії. Фінансові результати діяльності страхової компанії. Фінансова і статистична звітність страхових організацій. Баланс страхової компанії й оподаткування. План рахунків страхової компанії. Структура балансу страхової компанії. Оподаткування страхових компаній. Страхові резерви. Класифікація резервів. Резерви по страхуванню життя. Технічні резерви. Правила розміщення страхових резервів.

Тема 14. Забезпечення фінансової надійності страховиків

Поняття фінансової надійності страховика та її значення. Чинники фінансової стійкості страховика. Формування збалансованого страхового портфеля. Відбір ризиків. Тарифна політика. Перестраховання як метод забезпечення фінансової надійності. Оцінка і контроль платоспроможності страхової компанії. Поняття платоспроможності та умови її забезпечення. Показники платоспроможності. Показники платоспроможності українських страховиків. Оцінка платоспроможності в країнах Європейського союзу.

Рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к-96-ВР.

2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV.
4. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг: теорія, методологія, практика. Монографія. — К.:КНЕУ, 2009.
5. Плиса В.Й. Страховий менеджмент : навч. посіб. / В. Й. Плиса ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. - 377 с.
6. Плиса В.Й. Страхування : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Й. Плиса. - К. : Каравела, 2005. - 391 с.
7. Плиса В.Й. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні : Навч. посіб. / В. Й. Плиса; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. - Л., 2003. - 160 с.
8. Страховий ринок України: стан та перспективи розвитку : монографія / за заг. ред. А.А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. – 460 с.
9. Страхові послуги: [Підручник] / С.С.Осадець, Т.М.Артюх, О.О.Гаманкова та ін.; Кер.авт.кол. й наук. ред.проф. С.С.Осадець і доц.. Т.М.Артюх. - К.:КНЕУ, 2007. - 464 с.
10. Страхові послуги : підручник. У 2 ч. / [Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Моташко Т.П., Лобова О.М., Нечипоренко В.І., Тлуста Г.Ю., Шолойко А.С. та ін.]; За ред. В.Д. Базилевича – К.: Логос, 2014. – Ч. 1 - 496 с., Ч.2 – 544 с.

Змістовий модуль “Фінансовий ринок”

Тема 1. Фінансовий ринок та його сегментація

Фінансовий ринок – обслуговуюча ланка фінансової системи держави. Структура і класифікація фінансового ринку: валютний ринок; ринок кредитів; ринок цінних паперів; ринок фінансових послуг. Інструменти та операції на фінансовому ринку. Складові фінансового ринку. Необхідність, призначення, внутрішня структура кожної складової фінансового ринку. Суб'єкти фінансового ринку. Характеристика об'єктів.

Тема 2. Інструменти та інфраструктура ринку цінних паперів

Інфраструктура фондового ринку. Торгові, реєстраційні мережі, розрахунково-клірингові та депозитарні системи. Поняття і види цінних паперів, їх економіко-правова природа Характеристика цінних паперів як фінансового інструменту. Основні властивості. Класифікація. Ліквідність цінних паперів, основні показники.

Тема 3. Портфельне інвестування

Портфелі цінних паперів, їх типи. Механізм формування портфеля цінних паперів. Теорія портфеля. Диверсифікація портфеля. Механізм оцінювання фінансових активів. Оцінювання облігацій, акцій. Методи управління портфелем цінних паперів.

Тема 4. Держава на фінансовому ринку.

Призначення і роль фінансового ринку в економіці держави. Основні операції фінансового ринку. Фінансові активи і їх види. Фінансові установи, їх функції і організаційна структура. Правове державне регулювання фінансового ринку. Стан та перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Тема 5. Фондовий ринок

Поняття ринку цінних паперів, як сегменту фінансового ринку. Основні умови функціонування ринку цінних паперів. Сутність ринку похідних інструментів. Основні учасники фондового ринку. Структура ринку цінних паперів. Первинний та вторинний ринок. Організований та неорганізований. Поняття та призначення. Професійна діяльність на фондовому ринку. Брокерська діяльність. Дилерська діяльність. Розвиток фондового ринку України.

Тема 6. Фондова біржа і біржові операції

Місце фондової біржі на ринку цінних паперів. Суть посередницької функції фондової біржі. Індикативна та регулятивна функції фондової біржі. Мета контрольної діяльності фондової біржі. Історичні аспекти розвитку фондового біржового обігу цінних паперів. Моделі біржової системи.

Тема 7. Ринок похідних фінансових інструментів та хеджування фінансових ризиків

Поняття та призначення строкових контрактів. Основні агенти ринку строкових угод. Види строкових контрактів.

Суть опціонного контракту. Види опціонів. Особливості біржової торгівлі опціонами. Вартість опціону. Визначення та характеристика форвардних та ф'ючерсних контрактів. Процедура торгівлі ф'ючерсами. Роль маржі та процедури клірингу в ф'ючерсній торгівлі. Оцінка форвардного контракту. Метод розрахунку затрат на зберігання та теорія очікувань при визначенні ціни форвардного контракту. Фінансові ф'ючерси (ф'ючерси на іноземну валюту, процентні ф'ючерси, ф'ючерсні контракти на ринковий індекс, ф'ючерсні опціони).

Методи управління фінансовими ризиками. Специфічні інструменти і хеджування. Різниця між хеджуванням і страхуванням. Хеджування на підвищення. Хеджування на зниження. Хеджування у банківській, біржовій і комерційній практиці. Ф'ючерсні опціони. Валютні опціони. Особливості використання свопів. Поняття та призначення варранту. Хеджування при опціонних контрактах. Хеджування на ф'ючерсному ринку. Форвардна операція.

Рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к-96-ВР.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV.
4. Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг:

Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

5. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

6. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30 жовтня 1996 року № 448/96-ВР.

7. Еш С.М. Фінансовий ринок. Навч. посіб. 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 528 с.

8. Підхомний О.М. Управління інвестиційними процесами на фінансових ринках. Навч. посібник. — К.: кондор, 2007. — 184 с.

9. Сич Є.М. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Є.М. Сич, В.П. Ільчук, Н.І. Гавриленко – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 428 с.

10. Суторміна В.М., Дегтярьова Н.В. Фінансовий ринок: Навч.-методичний посібник для самоств. вивчення дисципліни: М-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ ім.В.Гетьмана» - Вид. 2-ге. — К:КНЕУ, 2008. – 172 с.

11. Терещенко Г. М. До питання створення мегарегулятора на фінансовому ринку України / Г. М. Терещенко, К. В. Клименко // Фінанси України. - 2016. - № 2. - С. 111-127.

**ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ ПИТАНЬ
ДЛЯ СКЛАДАННЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПРАНТАМИ
(галузь знань 07 – “Управління та адміністрування”
спеціальність 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”)**

1. Предмет і метод науки про фінанси
2. Економічна суть фінансів та фінансова система.
3. Фінансове планування в Україні.
4. Фінансова політика в Україні.
5. Фінансовий механізм у системі елементів державного регулювання ринковою економікою.
6. Структура фінансового механізму.
7. Фінансові методи, як елемент структури фінансового механізму.
8. Роль фінансових важелів у підвищенні ефективності виробництва.
9. Нормативне і інформаційне забезпечення фінансового механізму.
10. Правове забезпечення фінансового механізму.
11. Глобалізація і її вплив на економічний стан України.
12. Міжнародна та державна підтримка інноваційної діяльності в Україні.
13. Фінансовий контроль.
14. Державний бюджет - основний фінансовий план країни. Аналіз державного бюджету на поточний рік.
15. Державні доходи.
16. Державні видатки.
17. Кредитна система України, її структура.
18. Необхідність, суть, види і функції кредиту.
19. Бюджетне планування в Україні. Проект бюджету на наступний рік.
20. Дотації, субсидії, субвенції.
21. Українська фондова біржа.
22. Загальнодержавні податки та збори.
23. Венчурне фінансування інвестиційних проектів.
24. Фінансове забезпечення інвестиційних проектів.
25. Фінансування інноваційних проектів.
26. Фінансування проектів з участю іноземного капіталу.
27. Управління інвестиційними процесами на ринку фінансових послуг України.
28. Акціонерні компанії.
29. Венчурне фінансування інноваційної діяльності в Україні.
30. Приватизаційний майновий сертифікат.
31. Облігації.
32. Місцеві податки та збори.
33. Роль прибутку в розвитку інноваційних підприємств.
34. Порядок нарахування та сплати податку на додану вартість.
35. Валютні курси: поняття, функції. Визначення валютних курсів.
36. Комерційні банки: види, функції і структура.
37. Пільги з податку на прибуток та відповідальність платників.

38. Монетаристська теорія грошово-кредитного регулювання.
39. Облік податків та звітність на підприємствах.
40. Простий і переказний вексель.
41. Грошова реформа в Україні та її наслідки.
42. Депозитарні послуги на ринку цінних паперів України.
43. Фінансовий ринок в Україні, його структура і проблема розвитку.
44. Приватизаційні процеси і розвиток ринку цінних паперів в Україні.
45. Інвестиційні процеси в Україні.
46. Національний банк України і його функції.
47. Пасивні операції комерційних банків.
48. Управління поточними пасивами банку.
49. Банківський кредит.
50. Роль банків в управлінні інвестиційними процесами.
51. Промислово-фінансові групи в економічній системі держави: проблеми та перспективи їх функціонування.
52. Операції комерційних банків з цінними паперами.
53. Інструменти грошово-кредитної політики.
54. Грошова маса і її вимірювання.
55. Грошовий ринок.
56. Необхідність, функції і суть грошей.
57. Форми грошей.
58. Система “Золотого стандарту”.
59. Бреттон-Вудська валютна система.
60. Ямайська валютна система.
61. Форми кредитів.
62. Кредит в системі чинників економічного зростання в Україні.
63. Форми, види та об’єкти страхування.
64. Особове (особисте) страхування.
65. Майнове страхування.
66. Страхування відповідальності.
67. Державне регулювання страхової справи в Україні.
68. Склад, принципи підготовки та вимоги до визначення і розкриття елементів фінансової звітності підприємства.
69. Зміст і форма балансу (форма 1) та загальні вимоги до розкриття його статей.
70. Зміст і форма звіту про фінансові результати (форма 2) та загальні вимоги до розкриття його статей.
71. Зміст і форма звіту про рух грошових коштів (форма 3) та загальні вимоги до розкриття його статей.
72. Зміст і форма звіту про власний капітал (форма 4) та загальні вимоги до розкриття його статей.
73. Фінансовий аналіз: типи моделей, класифікація, методи, зміст, діагностичний апарат.
74. Соціальне страхування в Україні.

75. Бюджетна система України та принципи бюджетного устрою.
76. Бюджетний процес в Україні.
77. Державний кредит.
78. Управління державним кредитом.
79. Дефіцит бюджету.
80. Державні цільові бюджетні та позабюджетні фонди.
81. Доходи місцевих бюджетів.
82. Видатки місцевих бюджетів.
83. Місцеві бюджети.
84. Фінансові ресурси підприємства.
85. Бюджетування на підприємстві.
86. Аналіз фінансового стану підприємства та його значення.
87. Основи фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
88. Дивідендна політика акціонерних товариств.
89. Фінансова й інвестиційна діяльність суб'єктів підприємницької діяльності.
90. Фінансова діяльність підприємств у сфері зовнішньоекономічних відносин.

Рекомендована література

1. Андрущак Є. Трансмисійний механізм грошово - кредитної політики в Україні / Є.М. Андрущак, В.С. Хар // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2011. – Вип. 21.06. – С. 106 – 113
2. Банківська система : підручник / [М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 556 с.
3. Барилюк І. Стратегічний аналіз системи формування ресурсного потенціалу банку в умовах конкурентного середовища / І. Барилюк // Економіст. – 2012. – № 7. – С. 43–47.
4. Барилюк І. Рейтингова оцінка конкурентоспроможності економіки України / І. Барилюк // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наукових праць. – Одеса: Одеський державний економічний університет. – 2012. – Вип. 47. – С. 134-140.
5. Ванькович Д.В. Теоретико-методологічні засади та механізм реалізації фінансової політики в Україні : монографія / Д. В. Ванькович; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Львів : Міські інформ. системи, 2014. - 348 с. - Бібліогр.: с. 303-333 - укр.
6. Крупка М.І. Банківські операції : підручник / М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 312 с.
7. Бюджетний кодекс України (із змінами та доповненнями).
8. Валютно-курсова політика України : монографія / [М. І. Крупка, М. І. Кульчицький, Н. В. Жмурко, Д. В. Ванькович]. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 366 с.

9. Василик О.Д. Теорія фінансів. Підручник. – К.: НІОС, 2000.
10. Василюк Ю. А., Микуляк О. В. Фіскальний контроль як чинник ефективності державно-приватного співробітництва // Кримський економічний вісник. – 2013. – 3(04) червень. – С. 30–33.
11. Вишивана Б.М. Розвиток національної системи роздрібних платежів в Україні / Б.М. Вишивана //Формування ринкової економіки в Україні: збірник наукових праць. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. – Вип. 31. – Ч. 1. – С.118–123.
12. Гнатківський Б. М. Національна система іпотечного кредитування: становлення і розвиток : Монографія /Б. М. Гнатківський. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 396 с.
13. Гринда Н., Микуляк О. Макроекономічний аналіз українського ринку банківських депозитних послуг // Вісник Львівського університету. Серія економічна. Вип. 31. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – С. 169–176.
14. Гроші та кредит: підручник / М.І. Крупка, М.С. Мрочко, Б.М. Вишивана та ін.; [за ред. д-ра ек. наук, проф. М. І. Крупки]. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. – 2011. – 420 с.
15. Демчишак Н. Роль податкових інструментів у інвестиційно-інноваційній стратегії розвитку України / Н. Демчишак // Бізнес Інформ. – 2014. – № 2. – С. 40-45.
16. Жмурко Н.В.Теорії регулювання валютного курсу як об'єкта реалізації валютно-курсової політики держави / Н.В. Жмурко // Формування ринкової економіки в Україні: зб. наук. праць. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – Вип. 31. – Ч. 1. – С. 256-266.
17. Замасло О.Т. Податкова система: навч. посібник / О.Т.Замасло, І.І.Приймак, О.В.Грін. – Львів, 2011. – 378с.
18. Кміть В.М. Роль фіскальної політики України в умовах глобалізації // Науковий вісник Чернівецького національного університету: Збірник наукових праць. Вип. 650-652. Економіка. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т., 2013. – С. 118-128.
19. Кміть В.М. Оцінка національної системи адміністрування податків та шляхи її оптимізації // Вісник Львівського університету. Серія економічна. Випуск 47. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – С. 217-231.
20. Кміть В.М., Березовська Х.І. Фіскальне регулювання малого підприємництва в Україні // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С.І.Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ “Економічна думка”, 2010. Випуск 7. – С. 76-82.
21. Коваленко В.М. Від меркантилізму до фізіократії у фінансах: уроки історії та сучасний стан ринку України //Формування ринкової економіки в Україні: збірник наукових праць. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2012. – Вип. 26. – Ч. 1. – С. 286–291.
22. Ковальчук С.В., Форкун І.В. Фінанси. Навч. посіб. – Львів “Новий Світ - 2000”,

2006.

23. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к-96-ВР.

Крупка М.І. Банківські операції : підручник / М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 312 с.

24. Крупка М. І., Ревак І. О. Методологічні засади дослідження інтелектуального потенціалу в контексті економічної безпеки // Бізнес Інформ. – 2015. – №12. – С. 20–25.

25. Кульчицький М.І. Міжбюджетні відносини в економічній системі України : монографія / М. І. Кульчицький ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. - 493 с.

26. Кульчицький М. І. Місцеві фінанси: практикум: навчальний посібник / Мирослав Кульчицький. –Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. –302с.

27. Леоненко П.М., Юхименко П.І., Ільєнко А.А. та ін. Теорія фінансів. Навч. посіб./ за ред.. О.Д. Василика. – К.: Цент навч. літ., 2005.

28. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія). Навч.посіб. – К.: КНЕУ, 2007.

29. Пайтра Н. До питання посилення капіталізації вітчизняних банків / Н.Пайтра// Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наукових праць. – Одеса: Одеський державний економічний університет. – 2012. – Вип. 47. – С. 57-64.

30. Пайтра Н. Тенденції концентрації у вітчизняній банківській системі / Н.Пайтра// Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія економічна. – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка. – 2012. – Вип. 48. – С. 236-244.

31. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2003.

32. Петик М. І. Оптимізація структури джерел фінансових ресурсів підприємств в Україні / М. І. Петик // Наука та прогрес транспорту :вісник ДНУЗТ імені академіка В. Лазаряна. – 2012. – Вип. 42. – С. 134-140.

33. Плиса В.Й. Страховий менеджмент : навч. посіб. / В. Й. Плиса ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. - 377 с.

34. Плиса В.Й. Страхування : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Й. Плиса. - К. : Каравела, 2005. - 391 с.

35. Підхомний О.М. Фінансова безпека України: інструменти і стратегії формування : монографія / О. М. Підхомний ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. - 319 с.

36. Плиса В.Й. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні : Навч. посіб. / В. Й. Плиса; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. - Л., 2003. - 160 с.

37. Плиса В.Й. Державне регулювання фондового ринку в Україні: Монографія.) / В.Й. Плиса, Н.В. Блага. – Львів: Видавництво ННВК ”АТБ”, 2007. – 168с.

38. Плиса В.Й. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання в економіці України: Монографія.) / В.Й. Плиса, І.І. Приймак. – Львів: Видавництво ННВК „АТБ”, 2009. – 142 с.

39. Податковий кодекс України (із змінами та доповненнями).

40. Приймак І. Стратегічний аналіз фінансової стійкості підприємства // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – Збірник наукових праць. – 2012 – № 3(19) – Харків – НАУ ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», 2012 – 145 с. – С. 55-68.
41. Романенко О.Р.. Фінанси. Підручник – К.: Центр навч. літ., 2004.
42. Сунцова О.О. Місцеві фінанси: навч. посіб. / О.О. Сунцова. – К.: Центр учбової літ., 2008.
43. Тесля С.М. Активізація внутрішніх інвестиційних ресурсів для забезпечення фінансової стійкості економіки України \ \ Формування ринкової економіки в Україні: зб. наук. праць. — Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2012. Випуск 26. – ЧП. – С.236 – 242.
44. Ткачик Л. Особливості функціонування корпоративного податкового менеджменту // Бізнес інформ – Львів. – 2013. – №12. – С. 333-338.
45. Фінанси в трансформаційній економіці України: Навч. посіб. / Затверджено Міністерством освіти і науки України / За ред. д.е.н., проф. М.І. Крупки. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007.
46. Фінанси: навч. посіб./ В.С. Загорський, О.Д. Вовчак, І.Г. Благун, І.Р. Чуй – К.: Знання, 2006.
47. Фінанси: Підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К.: “Знання”, 2012. – 687 с.
48. Формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в економіці України: монографія / [М.І. Крупка, Д.В. Ванькович, Н.Б. Демчишак, М.І. Кульчицький]. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 404 с.
49. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV.
50. Яструбецька Л.С. Формування страхового резерву грошових коштів в системі заходів підвищення рівня фінансової безпеки промислових підприємств // Формування ринкової економіки в Україні: зб. наук. праць – Львів : Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2012. Випуск 26. – Ч.2. – 366 с. – С. 324– 331.